

Guia d'aprenentatge
Gènere i inclusió social
(3 ECTS)

Any acadèmic 2011-2012

Semestre: 2on Curs: 3r

Grau en Treball Social / Grau en Educació Social

Mòdul: Espais professionals

Professor: Dr. Rodrigo Prieto Drouillas

1.- Presentació de l'assignatura

Els darrers anys estem assistint a un discurs paradoxal pel que fa a les relacions de gènere. D'una banda, hi ha qui pensa que ja hem assolit l'horitzó de la igualtat entre homes i dones, que les discriminacions són un tema del passat i que, especialment les generacions joves, ja han superat aquests models sexistes. No obstant això, contínuament els mitjans de comunicació fan ressò d'algunes realitats que han passat a ser considerades problemes socials de primer ordre, com ara la violència de gènere, la prostitució o l'homofòbia, entre altres.

Aquesta assignatura proposa una anàlisi a fons del gènere com un dels eixos estructuradors de les desigualtats i la discriminació a la nostra societat, per entendre què ha canviat i quins són els models que encara marquen la socialització de les noves generacions.

Com a futurs professionals de l'acció social, sigui quin sigui el nostre àmbit de treball, és important reflexionar sobre els models de gènere i les seves conseqüències de desigualtat i/o discriminació, amb la finalitat que la nostra intervenció no reproduïxi models sexistes.

A partir d'aquí, estudiarem algunes de les problemàtiques socials, la raó principal de les quals és la manera en que s'entén i viu el gènere i les relacions que es produeixen al seu voltant, sobre les quals podem treballar com a professionals del treball social i de l'educació social.

2.- Competències a desenvolupar

- Competència 1. Reflexionar entorn el gènere com un dels eixos estructuradors de les desigualtats i discriminacions a la nostra societat.
- Competència 2. Conèixer les variables històriques, socials, antropològiques que sostenen les desigualtats per raó de gènere.
- Competència 3. Analitzar les relacions que s'estableixen entre el gènere i determinades situacions d'exclusió social (violència, prostitució, homofòbia, pobresa, etc.).

Aquesta assignatura ofereix una doble vessant que li dona singularitat dins els plans d'estudis. D'una banda, té un caràcter transversal ja que, sigui quina sigui l'especialització professional que acabis definint, el gènere constituirà sempre una variable a tenir en compte dins les problemàtiques personals o socials en les quals intervenim com a professionals de l'educació i/o el treball social. D'altra banda, té un caràcter especialitzat, si es vol treballar professionalment en àmbits d'intervenció focalitzats en les relacions de gènere i les seves conseqüències.

3.- Continguts

Aquesta assignatura consta de tres mòduls, cadascun dels quals està estructurat en diverses unitats.

Mòdul 1. La construcció social del gènere

- 1.1.- La desigualtat a la base de l'estructura social
- 1.2.- Sexe o gènere: delimitant conceptes.
- 1.3.- La construcció social de la masculinitat i la feminitat.
- 1.4.- La socialització diferencial de gènere: construir-nos masculins i femenins.

Mòdul 2. L'horitzó de la igualtat: la situació de les dones en els àmbits socials.

- 2.1.- Educació i gènere
- 2.2.- Dones i treball
- 2.3.- Masculinitat i risc social

Mòdul 3. El gènere com a protagonista dels processos d'exclusió

- 3.1.- Violència de gènere
- 3.2.- Prostitució
- 3.3.- Homo/transfòbia

El **primer mòdul** és de caire teòric i conceptual, i ens convida a reflexionar alhora que esdevé clau per tal d'emmarcar l'anàlisi que proposa l'assignatura.

Començarem introduint-nos en el tema de la desigualtat i, a partir d'aquí, analitzarem fins a quin punt el gènere s'ha constituït al llarg de la història en una variable fonamental per analitzar les desigualtats, en relació amb altres eixos estructuradors de les desigualtats (com la classe social o l'ètnia).

Farem especial esment a l'anàlisi dels processos de socialització que ens "construeixen" masculins i femenines, quin paper tenen els diferents agents de socialització, i fins a quin punt han canviat els models de gènere a la societat actual.

En el **segon mòdul** farem una anàlisi de les desigualtats de gènere a la nostra societat, i quina és la relació que s'estableix entre gènere i pobresa, marginació i exclusió social.

En el **tercer mòdul**, ens endinsarem en el coneixement de les problemàtiques concretes, que justifiquen l'existència d'un àmbit específic d'atenció a la dona, entenent que és fonamentalment per raó de gènere que aquests col·lectius pateixen situacions d'exclusió social.

4.- Resultats de l'aprenentatge

Al final del procés l'estudiant haurà desenvolupat les següents competències:

- Reflexiona sobre el gènere com un dels eixos estructuradors de les desigualtats a la nostra societat.
- Identifica i analitza les relacions existents entre el gènere i determinades situacions d'exclusió social (violència, prostitució, homofòbia, pobresa).
- Reconeix i analitza els elements que contribueixen a la construcció social de la masculinitat i la feminitat i les seves conseqüències.
- Reconeix la violència de gènere i alguns criteris d'actuació davant seu.
- Reconeix la problemàtica de la prostitució i els diferents elements que la caracteritzen i determinen.

5.- Metodologia

5.1.- Activitats del professor:

- Exposar els temes del programa.
- Proposar i conduir debats a partir diferents materials (lectures, articles, etc.)
- Guiar l'anàlisi dels treballs i donar eines per a la seva execució.
- Oferir fonts i orientació per la realització dels treballs individuals i de grup.
- Oferir espais de tutoria.

5.2.- Activitats dels estudiants:

- Assistir a classe i tenir una actitud reflexiva i participativa.
- Aplicar el marc teòric en els debats, exercicis i treballs que es demanaran.
- Implicar-se en l'elaboració dels treballs de grup.
- Responsabilitzar-se dels treballs individuals.
- Llegir la bibliografia recomanada pel seguiment de l'assignatura.
- Complir el calendari establert pel lliurament de treballs.

Els mòduls es desenvoluparan a través d'explicacions teòriques, debats i exercicis a classe, lectures recomanades i altres recursos didàctics desenvolupats de manera presencial o a través del campus virtual de l'assignatura (articles, vídeos, etc.).

6.- Bibliografia i recursos

- ALMEDA, E. (2003). *Mujeres encarceladas*. Barcelona: Ariel.
- BADINTER, E. (1993). *XY. La identidad masculina*. Madrid: Alianza.
- BERGA, A. (1999). *Las otras formas de desigualdad: la sociología del género. A: Perspectiva sociológica y formación de personas adultas*. Barcelona: ICESB- Pere
- BOURDIEU, P. (2000). *La dominació masculina*. Edicions 62: Barcelona.
- CARMONA, LI.; Chavarrias, A.; Foissin L. (2000). *Vincula't: materials per treballar amb dones maltractades*. Barcelona: Diputació de Barcelona.
- BUTLER, J. (1990). *El Género en disputa*. Barcelona: Paidós, 2007.
- COMAS D'Argemir, D. (1995). *Trabajo, género, cultura*. Barcelona: Icaria.
- DE LAURETIS, T. (1987). *Tecnologías del Género*. En De Lauretis, T. *Diferencias* (pp. 33-69). Madrid: Horas y Horas, 2000.
- FISAS, V. (ed.) (1998). *El sexo de la violencia. Género y cultura de la violencia*. Barcelona: Icaria.
- FOUCAULT, M. (1976). *Historia de la sexualidad. La voluntad de saber*. Madrid: Ed. Siglo XXI, 2003.
- JULIANO, D. (1998). *Las que saben. Subculturas de mujeres*. Madrid: Horas y Horas.
- JULIANO, D. (2002). *El espejo oscuro: la prostitución*. Barcelona: Icaria.
- JULIANO, D. (2004). *Excluidas y marginales*. Madrid: Cátedra.
- JULIANO, D. (2006). *Les altres dones. La construcció de la exclusió social*. Barcelona. ICD.
- L. MOORE, H. (1991). *Antropología y feminismo*. Madrid: Cátedra.

PAVÁN, G. (2001). *La maternidad adolescente desde la perspectiva de sus protagonistas*. Caracas: Universidad Central de Venezuela.

SAU, V. (2000). *Reflexiones feministas para principios de siglo*. Madrid: Horas y horas.

SUBIRATS, M. (2007). *Mujeres y hombres ¿un amor imposible?* Madrid: Alianza.

TORTOSA, J.M. (coord.) (2001). *Pobreza y perspectiva de género*. Barcelona: Icaria.

7.- Sistema d'avaluació

7.1 Avaluació Continuada

Acollir-se a l'avaluació continuada implica realitzar totes les tasques que s'indiquen a continuació:

1. Assistència i participació activa a classe (20%).

Es valorarà l'assistència i participació activa a classe, com a mecanisme per percebre el nivell d'implicació dels alumnes en l'assignatura i d'integració dels continguts treballats. L'assistència mínima exigida és d'un 80% de les sessions de l'assignatura; per tant, qui falti a més d'un 20% de les sessions passarà directament a avaluació única.

2. Exercicis i fòrums virtuals (20%)

Que es proposaran d'una classe a una altra per afavorir la reflexió en relació a alguns aspectes concretes del temari de l'assignatura. Els alumnes que treguin menys d'un 5 en qualsevol d'aquestes activitats perdran el seu dret de fer avaluació continuada i passaran directament a l'avaluació única.

3. Treball individual (20%)

Resumir i aplicar analíticament un dels textos de la bibliografia recomanada per l'assignatura a algunes de les problemàtiques socials relacionades amb el gènere que es treballaran. *Data de lliurament: 14 de maig de 2012.*

4. Activitat grupal (40%)

Per aprofundir en una de les problemàtiques socials relacionades amb el gènere i exposició a classe en alguna de les següents sessions: *dilluns 7 o dilluns 14 de maig de 2012.*

Resum de ponderacions:

Assistència i participació a classe	20%
Exercicis i fòrums	20%
Treball individual	20%
Activitat grupal	40%

7.2. Avaluació única

Els estudiants que no vulguin acollir-se a l'avaluació continuada, o que no compleixin els requisits esmentats abans, hauran de realitzar un examen al final del curs, que els valdrà com a nota única de l'assignatura.